

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

II. De personis, quæ Procuratores constituere & constitui possunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

mandatum habet, *l. Licet 4. C. hic, Wenbec. ff. ad hanc Rubric. n. 3.*

ARTICULUS II.

De personis, quæ Procuratores constituere & constitui possunt.

SUMMARIUM.

10. Procuratorem dare possunt, qui non prohibentur.
11. Prohibentur Servus ad lites,
12. Filiusfamilias, Pupillus, Minor,
13. Tutor, Curator, Syndicus, Caprivus,
14. Excommunicatus & Religiosus.
15. Prælatu eum constituere solus potest:
16. Nisi causa ardua,
17. Vel Procuratoris Generalis sit.
18. Eum dare quis non cogitur:
19. Nisi diu aut perpetuo sit impeditus,
20. Vel causa exigat celeritatem,
21. Aut ipse sit persona illustris.
22. Procurator invitus nemo est.
23. Varii esse nequeunt volentes:
24. Religiosus certis tantum casibus esse potest.

10. **R**egula generalis est, Procuratores constituere & constitui posse omnes, qui specialiter non prohibentur; quia Edictum de procuratoribus, respectu personarum tam constituentium quam constituendarum, Prohibitorium; ac proinde de re generaliter omnibus permessa, & certis tantum personis prohibita, est *c. 1. junctâ Gloſâ V. Reputari & l. Murus 43. §. 1. V. Edictum ff. hic*; Edictum enim, quod probè notandum, Permis-

forium aut Prohibitorium nuncupatur non ex eo, quod generaliter: sed ex eo, quod specialiter permittendò vel prohibendò edicit: & propterea, quod de re vel materia, generaliter prohibita, specialibus autem casibus permessa, est, ut Edictum sive præceptum Ecclesiasticum de abstinentia ab opere servili Pests ac Dominicis, & ab esu carniùm consuetis Jejuniorum & Veneris ac Sabbathi diebus generaliter omnes, specialibus dimittant Personis aut casibus exceptis obligari, permissorium. Contra Edictum sive Ordinatio Ecclesiastica, ad conjugium vel Religiosum statum, ad conjugium & Christianos generaliter, certis tantum personis & casibus exceptis, admittens, licet propositum de Procuratoribus, Prohibitorium, non Permissorium est, Gloſſa *V. Reputari cit. Hostien. in Summa hic n. 8. & Menochius de Præsump. lib. 6. præf. 16. à n. 2.*

Prohibentur autem Procuratorem constituere, primò ad lites Servus, *l. Servum 33. pr. ff. hic*: sicut per seipsum agere non permittitur, *l. Servus 6. C. de Re judic. Ad lites*, inquam, quia ad negotia pecuniaria gerenda: imò cum de statu litigat, ad actiones etiam exercendas, procuratorem dare permittitur *pr. cit. §. 1.*

Secundò, ad eandem procuratorem constituere nequit Filiusfamilias, exceptis casibus, quibus agere ipse potest, *l. Filiusfamilias 8. pr. ff. hic.*

Tertiò, Pupillus & Minor, cum autoritate Tutoris vel Curatoris possint, *l. Neque 11. C. hic sine illis tamen procuratorem constituere nequeant* ad lites, *arg. l. Nemo 54. ff. de R. L. Ad negotia tamen minor, curatorem non habens; procuratorem dare potest, l. Murus cit. Quin, si ab eo ad litem litatus pro ipso sententiam obtineat, illa valet;*

valet; quia ætas minor, sicut in damnis subvenire, sic in rebus prosperè & utiliter gestis non obesse confuevit, *l. Non eo minus C. hie.* In causis etiam spiritualibus ac dependentibus ab eis minor 2 5. sed tamen major 14. annis, sicut in iudicio agere, sic ad agendum & defendendum procuratorem constituere suo arbitratu potest, *c. Si annum 3. pr. de iudiciis in 6.*

13. Quartò, Tutores & Curatores, cum domini non sint, ante litem contestationem ex sua persona non procuratorem, sed actorem quasi ab ipso minore vel pupillo constitutum: post litem autem à se contestatam, utpote litem domini jam effecti, etiam procuratorem dare possunt, *l. Neque cit. & arg. l. Nec civitatis 74. junctâ Glossâ V. Potest ff. hie.*

Quintò, eodem modò & ob eandem causam Syndicus Universitatis vel Civitatis post, non ante litem contestationem procuratorem dare potest, textus & Glossâ *l. & V. citt.*

Sextò, captus ob hostibus; cum enim, quamdiu in istorum potestate est, sui juris & rerum suarum dominus non sit, nec agere, nec procuratorem constituere, sed actorem tantum vel curatorem habere potest, *l. Ab hostibus 1 5. ff. Ex quibus caus. major.*

14. Septimò, Excommunicatus ad agendum, *c. fin.* cum tanquam actor stare in iudicio ipse non possit, *c. Intelleximus 7. de iudic. & c. Decernimus 8. de Sent. excom. in 6.* Ad defendendum autem procuratorem constituere potest, & ferè debet; ne sua malitia & excommunicationis censura ipsi prosit in præjudicium alienum, scilicet actoris, si huic in iudicio agenti respondere non teneretur, Suarez *de Censur. disp. 16. f. 3. n. 1.*

Octavò, Religiosus sine licentia sui superioris, *Clement. 3. in fine*, exceptis casibus, quibus per se agere potest sine li-

centia prælati, v.g. cum hunc accusat, *c. Ex parte 11. c. olim 26. de Accusat.*

De Prælato, an ad lites super Ecclesiæ vel Monasterii sui rebus & juribus prosequendas procuratorem constituere valeat, dubitandi ratio est; quòd ejusmodi rerum non dominus, sed procurator tantum sive administrator sit, *can. Sine exceptione 12. q. 2. c. Fratritatem 2. de Donationibus &c.* Sed, etsi hoc verum sit, nihilominus, quia administratio Prælatorum generalis & libera est, *can. Nullam 18. q. 2. c. Edoceri 21. de Rescript. & c. Cum ad monasteriũ 6. de Statu monach. & propterea*, si ardua aut magni momenti causa non sit, sine capituli, vel conventus sui consensu in iudicio agere & respondere potest, *c. Cum olim 17. de Rescript. spoliat. & c. Auditis 15. de Prescript.* in ejusmodi causis, non arduis, ad agendum & respondendum Procuratorem constituendi potestatem, cum Panormit. *in c. Edoceri. cit. n. 6. & 8.* ipsi merito adstruunt Honorius *in Summa Decretal. hie n. 3.* & Pirhing *ad banc Rub. n. 15.* pro Ecclesiarum & beneficiorum suorum juribus, sicut agendi, sic etiam ad agendum & defendendum procuratorem constituendi, si causæ arduæ non sint, liberam potestatem etiam clericis beneficiatis tribuens, cum eodem Panorm. *in c. Petitiõ 9. n. 1.*

Neque obstat; quòd in rem pupillæ non procuratorem, sed actorem tantum constituere valeant tutores, *l. Neque cit.* quibus Prælati & alii rerum Ecclesiasticarum administratores æquiparantur, Guttierrez *de Tutel. p. 1. cap. 1. n. 8.* quia, licet æquiparatio hæc in aliquibus procedat, plures tamen inter ipsos, & ea præcipuè differentia intercedit; quòd Prælatorum, sicut diuturnior, sic multò amplior in Ecclesiarum, quàm in pupillorum rebus tutorum, sit potestas, ut cum *cit.*

D d d d 3 Panor.

Panormit. n. 1. idem n. 9. observat; cum illi ex Ecclesiarum rebus accipiant sustentationem, & modica etiam merè liberaliter donandi habeant potestatem, Glossa in c. Fratritatem cit. V. Graves & Imola in c. Ceterum 3. de Donat. n. 6. quorum neutrum tutoribus permillum est, l. Tutor 13. §. 2. & fin. l. Qui negotiationem 58. pr. ff. de Auth. Tutor. Glossa in c. fin. V. Reservari, de Offic. Ord. in 6.

16. Excipiendæ tamen imprimis sunt causæ arduæ v.g. Ecclesiæ vel monasterii libertatem, subjectionem, limites, honorem, vel ejus rerum immobilium, aut pretiosarum mobilium alienationem concernentes; ad has enim procurator sine capituli vel conventus sui consensu à Prælato constituendus non est, Panorm.

17. in c. Edoceri cit. n. 9. Deinde constitutio procuratoris generalis & perpetui, qui Ecclesiæ vel monasterii negotia omnia; tam in quam extra judicium gerat; nam etiam hujus constitutionem cum capituli consensu faciendam, idem monet l. cit. Et demum casus, quò capitulum vel conventus habet bona omnino, etiam quoad administrationem, diversa; quia ad lites etiam super hujusmodi bonis ortas, si arduæ non sint, procuratorem constituere ipsum capitulum vel conventus sine Prælati consensu potest, Idem in c. cit. num. 7.

18. Dubium præterea hoc loco est, an ad constituendum procuratorem quis valeat compelli. Non quidem, si litigans comparere ipse velit; hunc enim ferè non compellendum, convenit inter DD. Sed, si comparere per se non possit, propter infirmitatem vel aliud simile impedimentum. Dubitandi ratio de Negativa defumitur ex c. Cum dilecti 6. de Dolo ubi electus, insidiis & intemperie, quò minus in judicio ipse compareret, prohibitus pro contumace habitus & condemnatus

est in expensas; quò sufficientem non miserit responsum. Nequid injuriosè cum infirmitas & similes causa alia à præsentia solum personali exculent: non etiam à constitutione procuratoris: cujus usus ideo potissimum necessarius de introductus est, ut ætate, infirmitate &c. quò minus judicio intersit, impeditus, suo suum tueri vel prosequi in judicio per alios possit, l. 1. §. 1. ff. de Test. & pr. l. De iis, per quos agere &c. De Affirmativa autem, saltem si magni momenti causa sit, ex c. Querelam 2. Verbis, Cum non possit quis cogi, nisi vellet, in gravibus casibus procuratorem constituere: propter quam causam sententia, quæ impeditur procuratorem non constituens tanquam contumax condemnatus est in expensis nulla declaratur c. cit. & l. Quasdam 6. C. de Re judic. Sed textus isti à vitio Aristinomix, cujus speciem referunt, facile vindicantur auxilio distinctionis inter obstacula impediendia, quò minus quis compareat; quantumvis enim infirmitate aut aliò impedimento solum temporali & non diu duraturò detentus in propria & gravi causa procuratorem constituere non teneatur, juxta c. Querelam cit. ubi hunc tamen constituendum perpetuò non valde diu impeditus, præsertim si causa celeritatem exigat, compelli potest; quia uni parti subveniri non debet cum alterius præjudicio valde gravi, Glossa in c. Cum dilecti cit. V. Responsalem, Panorm. in c. Querelam cit. n. 7. & Hæmold. Tom. 5. de F. & F. Tract. 2. an. 387.

Neque obstat c. Cum dilecti cit. textus; quia, ut omitteram, quòd in illustratu ab electo, nec per se nec per procuratorem comparente, absentia justam causam sive impedimentum non probatum, Glossa ibi V. Detentus observet, eò ageretur de causa electionis, ne Ecclesia vacet, exigente celeritatem, c. Ubi pericula-
tum 3.

l. 3. de Elect. in 6. & Clement. 2. de Judiciis: propter quam causam electus citatus fuit, ut per se vel per procuratorem compareret: & cum neutro modò id faceret, in expensis merito fuit condemnatus, ut in *c. Querelam cit.* notat Gonzalez n. 10.

21. Excipiendæ tamen hic sunt personæ illustres, quæ in causis pecuniariis per procuratores solummodo agere permittuntur *Novell. 71. ex eaque desumpta autb. Hoc jus C. hic.* Imò in Camera Imperiali (& quibusdam aliis Curias) ex Ordinationis præscripto, causæ non aliter quàm per procuratores agi possunt, ut ex aliis advertit *cit. Haunoldus n. 391.*

22. Constitui etiam procurator regulariter nemo invitus potest, *l. Invitus 7. C. & c. Licet 7. hic in 6.* quia munus est privatum, ad quod invitus nemo cogitur, *Glossa in c. Licet cit. V. eòdem.*

23. Non pauci etiam volentes Jure prohibentur: ut sunt furiosus ob animi defectum, *l. Dummodo 2. Surdus & Mutus ad lites, l. Mutus 43. ff. hic.* Servus ad eandem, quia legitimam personam standi in judicio non habet, *l. Sc. C. Qui legit pers.* Miles tam ad negotia quàm ad lites: præterquam in rem suam aut suæ cohortis, *l. Filiusfamilias 8. §. 2. ff. & l. Qui stipendia 9. C. hic*; quòd eos per privatorum negotia à militia non avocari publicè interfit, *l. Milites 31. C. de Locato: Femina, l. Neque 41. ff. & l. Alienam 18. C. hic*, nisi in rem suam aut interdum cognita causâ pro parentibus, ætate vel infirmitate impeditis, *l. seminas 41. ff. hic*: vel nisi sit Abbatisa; hæc enim munus illud in causa sui monasterii obire permittitur, *c. Cum dilecta 4. §. Quia verò, ibi, Eandem Abbatisam procuratricem ipsius monasterii duximus statuendam, de Confirmat. utilis.* Minor 25. annis, de Jure saltem Canonico ad lites, *c. Qui ge-*

neraliter 5. §. fin. in 6. etsi qui septendecim annis est major, ad negotia dari procurator possit, *cit. Jure civili, licet res admodum controversa sit, & eum, qui 7. annis major est, ad procurandū etiam in judicio admitti, ex §. Justa autem 5. & §. fin. Instit. Quibus ex causis manumitt. probabilius desumant Zæsius in ff. hic n. II. & Harprecht Instit. De iis per quos ag. poss. n. 123.* Usu tamen Jus Canonicum observari monet Haunold. *cit. Tract. 2. n. 404.* Reus criminis, pendente accusatione & antequam innocentiam suam purget, *l. Reum 6. C. hic*, Alienæ litis redemptor, & qui procurationis munus in se recipiunt sub pacto, ut ex litis eventu & victoria certa pars sive quota sibi præstetur, *arg. l. Si quis 5. C. de Postulando Haunold. cit. n. 405.* Excommunicatus, *c. Decernimus cit. & c. Post cessionem 7. de Probat.* Infames de Jure Canonico ad negotia & lites pro personis Ecclesiasticis: quod ex *can. fin. junctâ Glossâ V. Quia Episcopus 5. q. 3.* desumit Panormit. *in c. Imperatorum 4. de Juramento calumni. n. 9.* Clericus saltem in majoribus constitutus, præsertim Sacerdos, juxta dicta *Tit. 37. à n. 10.* Religiosus ad lites, *Clement. 3.* nisi de Prælati sive superioris sui licentia & pro utilitate sui monasterii, ut de advocati munere dictum est *eòdem Tit. n. 9.*

Excipitur tamen imprimis Religiosus Prælati, qui ob sui monasterii utilitatem Procuratoris & Advocati munus, sicut committere alteri, sic etiam ipse obire potest, *Glossa in Clement. 3. cit. V. Religiosus, & ibi Panormit. n. 4.* Deinde Religiosus subditus, in negotiis concernentibus ipsum Prælatum, v. g. si agatur de ejus electione, confirmatione, crimine &c. Sanchez *Lib. 6. Moral. cap. 13. n. 18.* Et demum idem, legitime constitutus procurator, pro communis litis consorte Procurato-

curatoris mun⁹ in se suscipere sine nova licentia potest, *Clement. cit.* Ubi Glossa *V. Consorte*; quod ad procuratoris munus etiam pro isto suscipiendum licentia in ea, quæ prius data est, contineri videatur, *Vivianus in Clement. cit.* & *Pirthing ad hanc Rubric. n. 22.*

ARTICULUS III.

De Causis admittenti-
bus Procuratorem.

SUMMARIUM.

25. Hunc regulariter admittunt omnes cause,
26. Et ipsum etiam Matrimonium:
27. Quod à Procuratore revocato invalidè initur;
28. Propter defectum consensûs in constituyente.
29. Valide iniuri potest nomine istius dormientis.
30. Nominè ejus in amentiam lapsi id quidam negant.
31. Contrarium tamen rationi,
32. Et Juris etiam principiis conformius est.
33. Matrimonium nomine absentis initum Sacramentum esse, negantur,
34. Et verior affirmantium sententia.
35. In causis Capitalibus Procurator nec pro reo,
36. Nec pro accusatore admittitur.
37. Admittitur, cum de crimine agitur Civiliter,
38. Et ad defensionem rei, Judicio adesse non valetur.
39. Pro valente in Criminalibus cum excludentium,
40. Et admittentium fundamenta.

41. De his judicium Aulicis.
42. Admittitur in causis infamiam inrogantibus in consequentiam,
43. Et principaliter etiam.
44. Quod aliqui satis prohibentur negant.

Sicut Procuratores constituere & constitui quicumque Jure non prohibiti, sic iidem in omnibus causis Civilibus, non solum temporalibus, sed etiam spiritualibus intervenire possunt, *c. 1. §. c. fm. in 6.* quò posteriori texto agitur de Matrimonio per Procuratorem contrahendo: & ad id per hunc valde contrahendum tria requiruntur. Primum ut procurator habeat mandatum speciale, ad id contrahendum cum persona certa & determinata; cum enim à matrimonio totus vitæ status pendeat, ejus contractum cum persona, principali five mandanti probata, & specialiter committi oportebat. Deinde, ut is constitutus procurator nomine constitutus id contrahat per seipsum: nisi id per alium facere in mandato expressè permittatur; quò specialiter electa censetur industria personæ. Demum; ut eum constitutus in consensu in conjugium, cum persona proposita de præsentibus contrahendum, pertineret; si enim ab hac, id cum persona illa ita contrahendi, voluntate recessisset: eamque tempore contractus per procuratorem celebrati aut ante non renovasset, irritum foret matrimonium, ejus nomine per procuratorem contractum: cui huic recessus à voluntate illa, five consensûs & mandati revocatio, non intro-
tuisset.

Neque obstat; quòd alii contractus per procuratorem revocatum, antequam revocatio huic & parti innotuit, validè ineanantur, *l. Si mandatum 15. ff. Mandata* & *Clement. Unica de Renuntiatio. quia*
in con-